

ČASOPIS
STUDIA OECOLOGICA
Ročník IX
Číslo 1/2015

Redakční rada:

prof. Ing. Pavel Janoš, CSc. – šéfredaktor
Ing. Martin Neruda, Ph.D. – výkonný redaktor
prof. RNDr. Olga Kontrišová, CSc.
doc. RNDr. Juraj Lesný, Ph.D.
doc. MVDr. Pavel Novák, CSc.
Ing. Jan Popelka, Ph.D.
prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc.

Technický redaktor:

Mgr. Ing. Petr Novák

Recenzenti:

doc. RNDr. Vlastimil Dohnal, PhD. et Ph.D., PřF Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
Mgr. Ladislava Filipová, Ph.D., Oblastní muzeum v Litoměřicích
prof. RNDr. Jaroslav Kontriš, CSc., LF Technické univerzity ve Zvolenu
Ing. Pavel Krystyník, Ph.D., Výzkumný ústav anorganické chemie, a.s. v Ústí nad Labem
Bc. Hana Matějková, Městský úřad Rakovník
Mgr. Roman Neruda, CSc., Ústav informatiky AV ČR v Praze
doc. Ing. Jiří Němec, CSc., ALLNEX, s.r.o., Praha
Ing. Čestmír Ondráček, Oblastní muzeum v Chomutově
Ing. Jan Popelka, Ph.D., FŽP Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
doc. Ing. Josef Seják, CSc., FŽP Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
Ing. Jiří Šeřl, Ph.D., FŽP Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
doc. Ing. Petr Vráblík, Ph.D., FŽP Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
Ing. Jaroslav Zahálka, CSc., Ústí nad Labem

Foto obálky

Mgr. Diana Holcová, Ph.D.

Vydává: FŽP UJEP v Ústí nad Labem

Toto číslo bylo dáno do tisku v prosinci 2015
ISSN 1802-212X
MK ČR E 17061

OBSAH

DEGRADACE PŮDY VODNÍ EROZÍ A JEJÍ EKONOMICKÉ ASPEKTY <i>Jana PODHRÁZSKÁ, Josef KUČERA, Petr KARÁSEK, Jana KONEČNÁ, Michal POCHOP</i>	3
HODNOCENÍ EKONOMICKÝCH ASPEKTŮ PROTIEROZNÍ OCHRANY ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY (PRO POVODÍ VN HUBENOV) <i>Jana KONEČNÁ, Jaroslav PRAŽAN, Jana PODHRÁZSKÁ, Josef KUČERA, Svatava Křížková</i>	13
KOMPLEXNÍ POZEMKOVÉ ÚPRAVY Z POHLEDU ODBORNÉ VEŘEJNOSTI <i>Václav VOLTR, Martin, HRUŠKA, Ladislav JELÍNEK</i>	22
PŘÍSPĚVEK K TRVALE UDRŽITELNÉMU HOSPODAŘENÍ V KRAJINĚ PODKRUŠNOHOŘÍ <i>Jaroslava VRÁBLÍKOVÁ, Petr VRÁBLÍK, Eliška HABÁSKOVÁ</i>	30
STUDIE AGRÁRNÍCH VALŮ A TERAS V OKOLÍ OBCÍ BŘEZNO A VELEMÍN V ČESKÉM STŘEDOHOŘÍ <i>Markéta KUČEROVÁ, Iva MACHOVÁ</i>	36
KVITNUTIE A SAMČÍ REPRODUKČNÝ POTENCIÁL JASEŇA MANNOVÉHO (<i>FRAXINUS ORNUS</i> L.) <i>Daniel KURJAK, Branko SLOBODNÍK</i>	49
LOGISTIC CONCEPTION FOR REAL-TIME BASED INFO-COMMUNICATION SYSTEM APPLIED IN SELECTIVE WASTE COLLECTION <i>István LAKATOS, Ádám TITRIK, Adrián HORVÁTH</i>	56
ENVIRONMENTÁLNÍ ASPEKTY NADMĚRNÉHO PŮSOBENÍ MĚDI <i>Vítězslav VLČEK, Miroslav POHANKA</i>	6

KOMPLEXNÍ POZEMKOVÉ ÚPRAVY Z POHLEDU ODBORNÉ VEŘEJNOSTI

COMPREHENSIVE LAND ADJUSTMENT FROM THE PERSPECTIVE OF THE PROFESSIONAL PUBLIC

Václav VOLTR, Martin, HRUŠKA, Ladislav JELÍNEK

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Mánesova 75, Praha 2, 120 00 Česká republika,
voltr.vaclav@uzei.cz

Abstrakt

Kvalitativní šetření Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) prostřednictvím řízených rozhovorů mezi zástupci ministerstev, státní správy, nevládních organizací a akademické sféry mělo za cíl ohodnotit nastavená pravidla (mechanismy řízení) a současně účinky komplexních pozemkových úprav (KoPÚ) a navrhnout případné možnosti pro zlepšení funkce KoPÚ. Ze šetření vyplynula řada poznatků: snížit častý výskyt projektů, které jsou vhodné pro velkovýrobní a často intenzivní obhospodařování, nejsou zajištěny dostatečné výměry/rezervy půdy v předmětném katastrálním území, kvalita některých projektů je ovlivněna také neznalostí zainteresovaných pracovníků (pozemkových úřadů, projekčních kanceláří) o specifikaci a historii katastrálního území a stávající metodika prakticky nedovoluje přizpůsobit řešení pozemkové úpravy místním dispozicím. Ze šetření plyne, že se pozemkovou úpravou celkově povzbudí trh s půdou, cena není jednoznačně daná.

Abstract

Qualitative investigation ÚZEI through structured interviews between representatives of ministries, government, NGOs and academia aimed to evaluate the set rules (control mechanisms) and also the effects of comprehensive land consolidation (KoPÚ) and suggest possible options for the improvement of their functions. The survey revealed a number of findings: reduce the high incidence of projects that are suitable for large-scale and often for intensive farming, are not secured sufficient acreage / reserve land in the present cadastral area, the quality of some projects is also affected by ignorance of the people involved (land offices, design offices) about specification and history of cadastral territory and existing methodology does not permit solutions of land consolidation to local landscaping disposition. The survey shows that the land consolidation encourage land market, the price is not given clearly.

Klíčová slova: *komplexní pozemkové úpravy, projekt KoPÚ, řízené rozhovory, společná zařízení; trh s půdou, předkupní právo*

Key words: *comprehensive land consolidation, land consolidation project, structured interviews, common facilities, land market, pre-emption right*

Úvod

Komplexní pozemkové úpravy patří k hlavním nástrojům uplatňování politiky státu ke vztahu k vlastnictví půdy, zvýšení efektivity výroby, krajinyotvorbě, ochraně půdního fondu, katastrálnímu operátu a je důležitým impulsem i pro obnovu BPEJ. Provádění komplexních pozemkových úprav je finančně náročné, podstatnou část nákladů na celý proces přebírá stát (Sklenička 2006) Vlastní proces v pozemkových úpravách je upraven zákonem č. 139/2002 Sb. Tento zákon upravuje řízení o pozemkových úpravách a soustavu a působnost pozemkových úřadů. Vlastní metodika jejich provádění je daná Metodikou o pozemkových úpravách, kterou vydalo Ministerstvo zemědělství v roce 2010 a aktualizovalo v roce 2012.

Jedním z významných nástrojů k dosažení účinného vlastnického práva na půdě je provádění pozemkových úprav. Toto opatření na jedné straně odstraňuje existující omezení jak pro vlastníky, tak pro uživatele pozemků, z druhé strany je možné jeho princip klasifikovat jako zákonem dané přeuspořádání (redistribuce) vlastnického a užívacího práva.

Analýza prováděných pozemkových úprav

V současnosti zaujímá plocha ukončených jednoduchých a komplexních pozemkových úprav přibližně pětinu výměry zemědělské půdy ČR¹. Zhruba na desetinu plochy z. p. jsou pak pozemkové úpravy ve stádiu rozpracování. Proces zpracování pozemkových úprav na území ČR pokračuje stálým tempem. Během jednoho roku jsou v průměru ukončeny komplexní pozemkové úpravy na 80 tis. ha z. p. (tab. 1).

Tabulka 1. Stav ukončených a rozpracovaných pozemkových úprav v hektarech

Údaje v roce/typ PÚ	JPÚ		KPÚ	
	ukončené	rozpracované	ukončené	rozpracované
2011	250 952	44 143	589 092	404 038
2012	250 952	30 880	667 520	422 587
2013	285 403	17 859	763 153	387 113
2014	295 129	10 790	834 802	363 499

Pramen: Státní pozemkový úřad

V rámci provádění komplexních pozemkových úprav jsou navrhována společná zařízení (tab. 2). Plán společných zařízení se soustředí na ochranu půdy před degradací, úpravu vodního režimu v krajině nebo funkční řešení pro zpřístupnění pozemků.

Tabulka 2 Rozsah realizace společných zařízení

Realizace společných zařízení	Stav koncem roku			
	2011	2012	2013	2014
Realiz. protierozních opatření [ha]	518	627	675	662
Realiz. ekologických opatření [ha]	1 200	1 290	1 334	1 466
Realiz. vodohospodářských opatření [ha]	330	359	380	433
Realiz. cesty [m]	1 913 076	1 987 995	2 154 556	2 514 274

Pramen: Ústřední pozemkový úřad, Státní pozemkový úřad

Objemy prostředků pro zpracování jednotlivých typů společných zařízení do roku 2013 měly spíše klesající trend, nicméně v roce 2014 došlo k radikálnímu navýšení prostředků z rozpočtu programu rozvoje venkova (PRV) téměř o 1 mld. Kč (tab. 3). Největší podíl financí je vyčleněn pro budování cest. Z rozpočtu bylo obvykle uvolněno přes 0,5 mld. Kč, tedy zhruba třetina celkových prostředků vyčleněných na společná zařízení. V roce 2014 se objem prostředků na budování cest ztrojnásobil se současně zvýšenou cenou za zpracování cest. Zatímco v průměru let 2011 – 2013 stál 1 m cesty 300 Kč, v roce 2014 v průměru 617 Kč, tedy více než dvojnásobný rozdíl v ceně. Rovněž výrazně vyšší výdaje, více než dvojnásobné ve srovnání s minulými roky, byly v roce 2014 vyčleněny na protierozní opatření. Postupně se meziročně snižuje objem prostředků pro zpracování ekologických opatření a na neinvestiční činnosti. Výdaje na neinvestiční opatření představovaly ještě v roce 2011 téměř polovinu celkových výdajů na společná zařízení, v roce 2014 se jedná o přibližně pětinu rozpočtu.

¹ vztaženo k referenční výměře z. p. v ČR podle ČÚZK cca 4,2 mil. ha

Tabulka 3. Použití finančních prostředků v pozemkových úpravách v tis. Kč

Druh opatření 2011		Financování v roce			
		2012	2013	2014	
Investiční opatření	budování cest	635 994	644 684	538 435	1 550 617
	protierozní op.	14 111	20 637	24 148	50 468
	hydrologická op.	112 006	157 362	106 721	152 411
	ekologická op.	30 381	18 878	15 023	13 697
	ostatní	37 709	46 659	18 103	25 235
Neinvestiční činnost		789 465	686 388	469 608	381 446
CELKEM invest.+neinvest. prostředky		1 619 666	1 574 608	1 172 038	2 173 875

Pozn.: pozemkové úpravy, identifikace parcel dle zákona 229/1991 Sb.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad, Státní pozemkový úřad

Současnými nejvýznamnějšími zdroji financování pozemkových úprav jsou především rozpočty MZe a PRV. Po ukončení financování z prostředků na protipovodňová opatření a transformovaného Pozemkového fondu kryjí tyto zdroje téměř 95% rozpočtu vyčleněného pro zpracování pozemkových úprav. Od roku 2009 byl sledován trend poklesu objemu prostředků určených pro zpracování pozemkových úprav, a to během čtyřletého období z téměř 2 mld. Kč na 1,2 mld. Kč v roce 2013. V roce 2014 byl rozpočet pro realizaci pozemkových úprav oproti trendu výrazně posílen na úroveň vyšší než 2 mld. Kč.

Tabulka 4 Vývoj alokace finančních prostředků na pozemkové úpravy v mil. Kč

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
MZe	800	630	700,0	697,0	611,1	699,1	675,5
PF ČR	243	218	346,0	309,0	373,3	-	-
SPÚ ČR ¹⁾			-	-	-	51,1	51,6
OP Zemědělství	5	-	-	-	-	-	-
PRV ²⁾	349	870	507,0	436,0	317,2	415,0	1 389,6
Protipovodňová opatření	45	113	117,0	150,0	227,4	-	-
Ředitelství silnic a dálnic	130	102	44,0	24,0	45,3	6,6	56,5
MŽP	0	1	0,5	0,3	0,0	0,2	0,0
Ostatní	2	14	0,5	4,0	0,2	0,1	0,6
Celkem	1 574	1 948	1 715	1 620	1 575	1 172	2 174

1) Státní pozemkový úřad (od 1. 1. 2013 převzal financování pozemkových úprav po zaniklém PF ČR).

2) Celkové prostředky vyčleněné na předfinancování pozemkových úprav realizovaných v daném roce.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Z analýzy statistických podkladů vyplývá zásadní trend v posílení důrazu na kvalitu (cenu) cestní sítě a tvorbu protierozních opatření, cena ÚSES je v nových KoPÚ stále nižší. Rovněž neinvestiční činnost dosahuje výrazně nižších objemů než v minulosti a z toho vyplývá menší nákladovost na zpracování návrhů pozemkových úprav, která může znamenat optimalizaci práce projektantů, ale také případně snížený důraz na přípravu KoPÚ a projektovou dokumentaci. Z hlediska krajiny tvorby tedy nedochází ke zvýšení jejího významu.

Podívejme se nyní na dílčí hodnocení z pohledu vlastníků či uživatelů.

Komplexní pozemkové úpravy a tvorba plánu společných zařízení je způsob, jak by mohla být krajina znovu obnovena a využívána udržitelným způsobem. Nicméně důležitost tohoto problému si uvědomuje stále málo lidí a pro stát je to pouze okrajová záležitost (Humešová 2014). Nedostatečný zdroj financí způsobuje, že celý proces tvorby komplexních úprav je velmi pomalý a v podstatě ztrácí ten efekt, který by měl přinést zejména z pohledu managementu krajiny. Velkým problémem je složitý postup realizace KoPÚ a také neznalost, nezáměr a neochota lidí tento proces podstoupit. Velmi důležitá je proto osvěta a informování lidí. Sami vlastníci, občané a obce se musí začít o krajinu

starat. Začít vnímat jednotlivé problémy, které s poškozením krajiny souvisí a snažit se je napravit. Teorie udržitelnosti mluví o respektu k základním funkcím krajiny, tento respekt však musí získat především lidé, kteří v dané krajině žijí.

I přesto, že je dokončena přibližně jedna třetina všech katastrálních území, výsledky realizace pozemkových úprav jsou i přes dílčí nedostatky pozitivní. Dosavadní výsledky ukazují, že pozemkové úpravy u nás dokázaly snížit původní počet více než šesti parcel na méně než tři parcely na jeden list vlastnictví. Navíc zpřístupnily všechny parcely a umožnily na vlastní půdě hospodařit kterémukoli zájemci (Sklenička 2006). Na každý km² provedené KoPÚ tak připadá v průměru 282 metrů nově vytvořených cest v krajině (Zpráva o stavu zemědělství v ČR za rok 2013). Pozemkové úpravy však mají i vliv na tržní cenu půdy. Přinášejí nemalý ekonomický efekt všem vlastníkům, bez rozdílu, zda hospodaří, či pouze své pozemky pronajímají (lepší přístupnost pozemků, vyšší ochrana před degradací). Podle Skleničky (2006) pozemky průměrného vlastníka (2,5 ha na jeden list vlastnictví) mají před pozemkovou úpravou tržní cenu cca 225 tisíc Kč. Vlivem jejich scelení a zpřístupnění se jejich cena po provedené pozemkové úpravě zvýší přibližně na 320 tisíc Kč. V průměrném katastru tak pozemková úprava zhodnotí zemědělskou půdu soukromých vlastníků, ale i obcí, případně státu z počátečních 27 na 38 milionů Kč. Projekční a geodetické práce na pozemkové úpravě stojí přitom zhruba jen čtvrtinu takového přínosu.

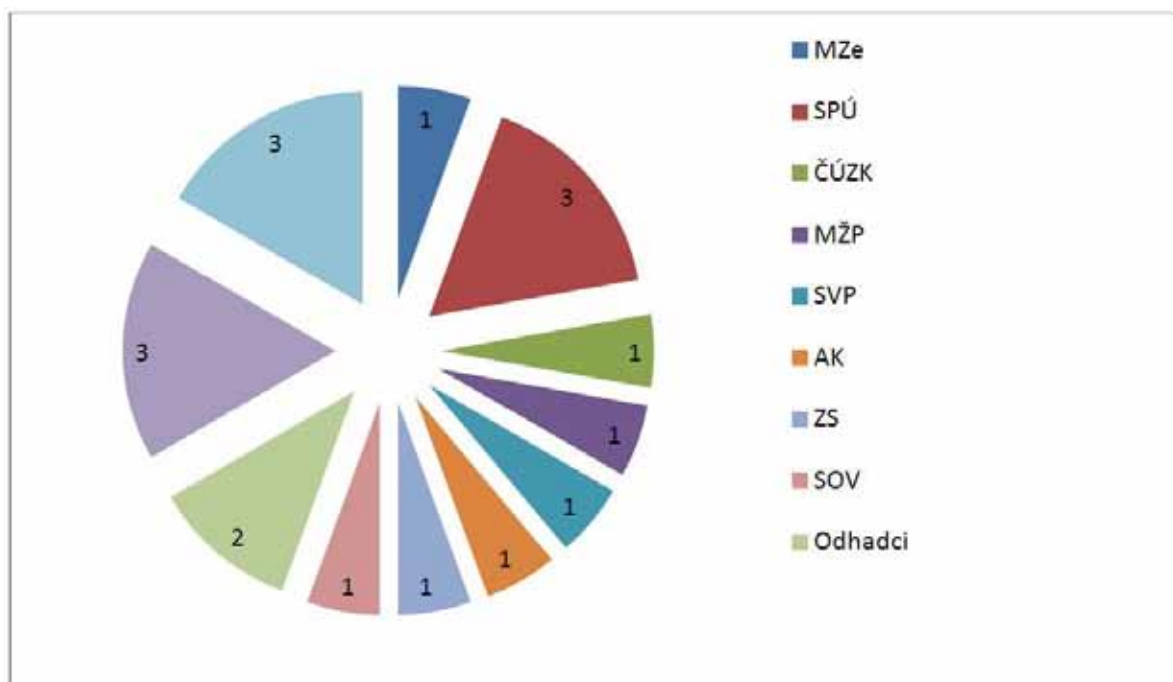
V roce 2014 zpracoval ÚZEI (Voltr 2015) interní výzkumný projekt zaměřený na institucionální prostředí ve vztahu k půdě. Vzhledem k velké důležitosti a použitým zdrojům bylo do sledování zahrnuto i provádění komplexních pozemkových úprav a zejména institucionální ukotvení pozemkových úprav a jejich analýza z pohledu účastníků řízení. Toto hodnocení je použito k dalšímu pohledu na provádění pozemkových úprav a zejména na případné rezervy v jejich průběhu.

Materiál a metody

Pro řešení problematiky byla vybrána metodika řízených rozhovorů. Jedná se o kvalitativní metodu použitou s cílem vyhodnotit především názory představitelů hlavních zájmových skupin v oblasti realizace výkonu vlastnických a užívacích práv na půdě při provádění komplexních pozemkových úprav. Základem pro řízené rozhovory byla metodika zpracovaná v ÚZEI (Voltr a kol. 2015). Řízené rozhovory se opíraly o tematické okruhy k pozemkovým úpravám (dále rovněž k trhu s půdou a ochraně zemědělského půdního fondu) a byly prováděny pracovníky ÚZEI s cílem zjistit hlavní názory respondentů na jednotlivé okruhy otázek: Vymezení kritických oblastí pozemkových úprav, důležitost a příklady aspektů daných oblastí, adekvátnost nákladů na KoPÚ, vyhodnocení nabídkových cen na provedení KoPÚ, vztah k růstu cen půdy a nájemného, přednostní právo státu pro nákup pozemků pro společná zařízení a další vyjádření ke KoPÚ, pokud existuje. Nejednalo se o šetření s následujícím statistickým vyhodnocením, ale o vyhodnocení hlavních názorů oslovených představitelů na základě rozhovoru. Hlavní přínos této metody spočíval především v možnosti získání individuálních názorů respondentů na dotazované okruhy problémů a představoval i možnost získání názorů vedení organizací.

Pro řízené rozhovory byli vybráni zástupci vedení příslušných organizací a dále vybraní odborníci, farmáři a vlastníci. Představitelé státní správy byli zástupci Ministerstva zemědělství (MZe) -Poradce ministra zemědělství, Státního pozemkového úřadu (SPÚ) – odbor pozemkových úprav, odbor prodeje půdy, odbor správy nemovitostí), Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK – odbor řízení územních orgánů), Ministerstva životního prostředí MŽP – odbor ochrany půdy. Nevládní organizace byly osloveny tyto: svaz vlastníků půdy (SVP), asociací soukromého zemědělství (ASZ), Agrární komora (AK), Zemědělský svaz (ZS), Spolek pro obnovu venkova (SOV). Další odborníci byli vybráni z řad odhadců majetku (2), 3 projektantů pozemkových úprav a vzorek byl doplněn 3 zástupci soukromých zemědělců a vlastníků. Názory vybraných vlastníků měly pouze doplňující charakter k vyjádření Svazu vlastníků půdy. Na Slovensku bylo provedeno interview na Agrární komoře. Hlavním cílem bylo posoudit stávající situaci v ČR a vyhodnotit názory na úpravu metodických pokynů a dalších souvislostí.

Struktura šetření je uvedena na obr. 1.

Obr. 1 Hlavní oblasti ke zlepšení KoPÚ

Správné pochopení názorů odborné veřejnosti pomáhá k analýze cílů sledovaných politik a lze vyhodnotit, do jaké míry jsou tyto názory kompatibilní s cíli agrární politiky a na tomto základě definovat rozsah (závažnost) zjištěných podmínek pro efektivní rozvoj trhu, životního prostředí a venkova. Správné pochopení cílů KoPÚ je důležitým předpokladem pro objektivní interpretaci podmínek provádění KoPÚ. Cílem provedeného šetření bylo shromáždit dostatek informací o názorech na stávající formální (ale také neformální) principy uplatňované při realizaci KoPÚ, jak tyto principy naplňují svoje cíle. Záměrem bylo odhalit možná selhání, jak k takovým neefektivnostem dochází a jaké efekty z toho plynou. Celkem bylo provedeno 16 cílených rozhovorů, z toho 5 se zástupci státní správy, šest s vedením hlavních nevládních organizací, 3 s projektanty KoPÚ a tři se soukromými farmáři a vlastníky. Během interview byl předložen strukturovaný dotazník pro organizace i vlastníky zemědělské půdy. Hlavní důraz byl položen na oslovení vedení klíčových organizací v podmínkách ČR. Zvolená forma tak nemá charakteristiku statistického sledování, ale vyhodnocení hlavních názorů působících v dané oblasti.

Výsledky a diskuse

Vyjádření oslovených představitelů bylo souhrnně zpracováno podle jednotlivých témat a kvalitativně vyhodnoceno. Jmenovité zastoupení odpovědí nebylo provedeno z důvodu ochrany respondentů. Přípomínky byly zpracovány tematicky bez přímé vazby na vyhodnocení vztahu výsledků rozhovorů ke stávajícímu zákonu 139/2002 Sb. a Metodiky k provádění pozemkových úprav MZe 2010 s aktualizací k roku 2012, tyto souvislosti jsou však uvedeny v závěru článku.

Pozemkové úpravy jsou v hodnocených rozhovorech vnímány většinou jako přínosné, řešící vlastnické vztahy v místě. Velký objem zdrojů pro jejich realizaci vyvolává i diskusi k posouzení problémů jejich metodiky.

Reprezentanti státních organizací vyjádřili názor, že PÚ plní v každém případě své poslání. Jako přínosné se jeví příprava protierozních opatření. Důležitou funkcí je udržení vody v krajině a zajištění vybudování protierozních opatření. V posledním období však není dostatek státní půdy do společných zařízení, zejména z důvodu vyčerpání pozemků ve správě Pozemkového fondu (nyní SPÚ). Není dořešen problém kompetencí úřadů určující, jaké požadavky uplatňovat. Z hlediska veřejného

zájmu se často nevyřešily hlavní problémy týkající se eroze, protože vlastníci nepřistoupili na navržená řešení pozemkových úprav.

Respondenti nevládních organizací mezi aspekty snižující efektivitu pozemkových úprav uváděli zařazení striktního uplatňování metodiky pozemkových úprav, která nařizuje přesný postup všech rozhodnutí. To vede někdy ke zbytečné administrativní zátěži a není prostor pro vlastní kreativitu účastníků řízení. Dalším problémem byl charakterizován v podstatě ve špatném pojetí dobré myšlenky. Organizace si pokládají otázku, komu skutečně pozemkové úpravy slouží, naproti otázce komu by sloužit měly. Kritizují přístup k pozemkovým úpravám jakožto činnosti ve veřejném zájmu, před veřejný zájem staví především zájmy samotných vlastníků půdy.

Jako vážný problém pro realizaci veřejných statků se ukazuje i majorita vlastnictví, případně kumulace plné moci vlastníka. Pokud má vlastník v řešeném území velké vlastnictví půdy (více jak 25% zemědělské půdy), potom v případě, že souhlasí s pozemkovou úpravou jen 50 % vlastníků, má tento vlastník v katastrálním území často majoritní většinu a může bránit navrženým úpravám. Zneužitelná je například možnost delegace hlasovacího práva na jinou osobu, která umožní jednomu vlastníku koncentrovat takto delegované hlasovací podíly a získat rozhodující slovo při prosazení svých zájmů proti ostatním zájmovým skupinám (subjektům).

U environmentálního aspektu KoPÚ je nutný vysvětlující doprovodný program tak, aby vlastníci akceptovali návrhy v pozemkové úpravě a přislíbili účast vlastníků na společných zařízeních. Negativně se přitom projevují některé účelové KoPÚ, které řeší primárně především výstavbu liniových tras a ostatní aspekty KoPÚ jsou potlačovány.

Podle některých organizací se při provádění KoPÚ dostalo do popředí především ekonomické uvažování, které převažuje nad dlouhodobým výhledem v oblasti ochrany zemědělské půdy. Zemědělský půdní fond je podle tohoto názoru pouze zdrojem levných pozemků pro stavby nebo v případě zemědělského využití nástrojem pro intenzivní rostlinnou produkci, která přispívá k degeneraci půdy.

Nedostatečná příprava KoPÚ se týká zejména uchopení tradičních uspořádání krajiny před kolektivizací, kterou ale projektanti neznají a tudíž nenavrhují. Rovněž pracovníci SPÚ (pozemkových úřadů) nezjistí často do hloubky potřeby katastrálního území a to se promítá do zadávací dokumentace. Na druhou stranu zjednodušení návrhu projektového řešení KoPÚ by podle některých respondentů nemuselo být na závadu, mohlo by přinést zkrácení lhůt při projednávání KoPÚ.

Mezi respondenty existuje i přes obecný souhlas s KoPÚ poměrně rozšířená skepse o tom, že pozemkové úpravy jsou v konečném důsledku přínosné vlastníkům pozemků. Kritika spočívá v tom, že v popředí zájmu je ekonomické uvažování jejich tvůrců před dlouhodobou ochranou půdního fondu případně zlepšení postavení vlastníků. Výsledkem jsou takové projekty, které jsou vhodné pro velkovýrobní a často intenzivní obhospodařování.

Uvedené názory jsou někdy v rozporu s požadavky na KoPÚ vzhledem k tomu, že tyto požadavky jsou v současnosti směřovány na celospolečenské zájmy, ochranu půdního fondu a zvelebení krajiny. Z důvodu financování společných zařízení (SZ) ze státních fondů musí být společná zařízení ve vlastnictví obcí nebo státu, které tedy musí v tomto směru vyvíjet dostatečnou aktivitu.

Mezi nejdůležitější problémy patří ovlivnění pozemkových úprav v důsledku majoritního vlastníka v místě a snaha o zachování nájemních smluv, která poškozuje provádění pozemkových úprav. Velmi často je problémem nedostatečné zapojení místních aktivit, zejména místních akčních skupin (MAS) do přípravy KoPÚ. Podle stávající metodiky je však zapojení veřejnosti zajištěné volbou sboru vlastníků v počtu 5 – 11 členů, odbornými organizacemi a státní správou, zejména odpory Ministerstva životního prostředí.

Mezi aspekty snižující efektivitu pozemkových úprav zařadili respondenti striktní uplatňování metodiky pozemkových úprav, která nařizuje přesný postup všech rozhodnutí. To vede někdy ke zbytečné administrativní zátěži a není prostor pro vlastní kreativitu účastníků řízení. Provedená pozemková úprava je řešená pro nezastavěné území, existuje však požadavek na spolupráci se zpracovateli územních plánů obcí. Toto je však jiné pojetí než např. v Bavorsku, kde je katastrální území řešeno komplexně včetně intravilánu obce. V této souvislosti je však třeba porovnat i stávající stav pozemkových úprav v Bavorsku, který je pokročilejší v uspořádání pozemků a společných zařízení než v ČR.

Některé organizace zpochybňují nezbytnost budování společných zařízení podle jednotného návrhu „od stolu“, protože návrhář obvykle není a ani nemůže být dokonale znalý místních poměrů a potřeb. Bylo by vhodné motivovat vlastníky pro budování protierozní opatření na svých pozemcích, včetně návazné odpovědnosti za jejich funkčnost.

Efektivita vynaložených prostředků na KoPÚ je v některých případech napadána pro drahý výkup od vlastníka pozemku, který překáží stavbě ve veřejném zájmu, nebo budování silnice na pozemku farmáře, který odmítá vyměnit pozemek, na kterém hospodařil.

Na rozdíl od současného postupu by vlastník byl ochoten některé funkční stavby na svých pozemcích budovat dle vlastního uvážení a bez nutnosti přípravy rozsáhlých projektů. Argumentem ve prospěch tohoto tvrzení je využívání dotačních titulů MŽP, o které je ze strany vlastníků velký zájem. Toto však není v současné době možné, protože finanční zabezpečení KoPÚ je dáno ze zákona a náklady hradí stát. V účelech KoPÚ je vymezeno přednostně zajistit postup pozemkových úprav, na nichž participuje stavebník (zejména liniové stavby). Stavba silnic v roce 2014 prudce narostla, avšak není zřejmá participace stavebníka.

Není zcela dořešená problematika nabídkové ceny na zpracování KoPÚ. Vzhledem k tomu, že v současné době je nabídka ve veřejné soutěži větší než poptávka, realizační cena klesá. Nabídka ceny KoPÚ pod reálnou cenu však může vést ke snížené kvalitě KoPÚ. Řešení by mohlo být uplatnění kauce na začátku projektu, ze které lze případně projekt dokončit jinou firmou.

Podle teoretických názorů lze očekávat zvýšení atraktivity pozemku po KoPÚ, s čímž by měla souviset i cena. Někdy cena pozemku nutného pro provoz sousedního bloku však může mít podstatně větší hodnotu před pozemkovou úpravou než po pozemkové úpravě, protože kupec je za lepší hospodářské využití ochoten zaplatit. K atraktivitě pozemku přispívají kvalitní provedení SZ, protierozní opatření a kvalita provedených cest. K nárůstu ceny pachtovného KoPÚ systémově příliš nepřispívají, pouze po pozemkové úpravě je nutno zpracovat nové pachtovní smlouvy a v tom případě ceny vlivem větší konkurence na trhu s půdou vzrůstají.

Závěr

Cílem práce bylo především uvést názory zemědělské veřejnosti na prováděné komplexní pozemkové úpravy, které se řídí zákonem 139/2002 Sb. a Metodickým návodem k provádění pozemkových úprav (aktualizovaná verze k 1. 5. 2012). Ve výsledcích řízených rozhovorů se někdy projevují neznalosti uvedených dokumentů, dávají však představu o názorech respondentů z řad zemědělské veřejnosti a odborníků na komplexní pozemkové úpravy. Ukazuje se, že je potřeba podstatně větší komunikace s veřejností při zpracování pozemkových úprav, kterou lze docílit kvalitnější zpracování a realizaci projektu. Je rovněž nutno hledat cesty k omezení některých negativních stavů vyvolaných poměry v dotčených katastrálních územích, například ve vztahu k majoritnímu vlastnictví pozemků.

Plán SZ má podle respondentů nedostatky v malé výměře v katastrálním území pro provedení společných zařízení, častá je neznalost pracovníků pozemkových úřadů (SPÚ) o specifikaci a historii katastrálního území a jednotná metodika provádění pozemkových úprav bez možnosti přizpůsobení řešení místním dispozicím, bez zapojení místních aktivit. Údržba SZ bývá problematická a k některým plánovaným opatřením nedochází v důsledku nedostatku prostředků.

K diskusi by měla patřit i možnost snížení finanční náročnosti KoPÚ formou využití dalších podpor z MŽP a i přímým zapojením vlastníků do prováděných opatření zejména v místě s majoritním vlastníkem, případně i provádění konkurenčních projektů organizovaných MAS.

Nedostatečná výměra pro provádění společných zařízení v rámci KoPÚ vyvolává úvahy o potřebě vytvoření právního mechanismu ke zvýšení této výměry. Vedle stávajících opatření prostého dobrovolného nákupu pozemků od vlastníka přichází v úvahu i přednostní právo státu pro nákup pozemků v katastrálních územích, kde jsou KoPÚ plánovány. K předkupnímu právu státu dosud nejsou jednoznačné názory, avšak obecně obhajitelné je, pokud se prokáže pro realizaci SZ veřejný zájem.

Poděkování

Autoři tímto děkují ÚZEI za poskytnutí zdrojů k projektu „Podmínky převodů zemědělské půdy a jejich role v podpoře trhu s půdou v ČR a vybraných sousedních zemích“ v roce 2014.

Literatura

HUMEŠOVÁ, T.; SYROVÁTKA, O.; KVĚTOŇ, P. (2014) Comprehensive Landscaping in Landscape Management (Komplexní pozemkové úpravy v managementu krajiny). Dizertační práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, 61 s.

Metodický návod k provádění pozemkových úprav (aktualizovaná verze k 1. 5. 2012), Ministerstvo zemědělství – Ústřední pozemkový úřad, Těšnov 17, 117 05 Praha 1, Č.j.: 10747/2010-13300

SKLENIČKA, P. (2006) Applying evaluation criteria for the land consolidation effect to three contrasting study areas in the Czech Republic. *Land Use Policy* 23, s. 502–510

VOLTR, V. VIHELM, V., HRUŠKA, M., JELÍNEK, L. (2015).: Podmínky převodů zemědělské půdy a jejich role v podpoře trhu s půdou v ČR a vybraných sousedních zemích. Výzkumná zpráva, ÚZEI, 201 s.

Zákon 139/2002 Sb. ze dne 21. března 2002 o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů

PRAVIDLA VYDÁVÁNÍ VĚDECKÉHO ČASOPISU STUDIA OECOLOGICA

1. Vědecký časopis *Studia Oecologica* (dále jen časopis) vychází zpravidla dvakrát ročně, obvykle na jaře a na podzim. Krom toho mohou být v průběhu roku zařazena další čísla časopisu, věnovaná specifickým tématům, např. významným projektům řešeným na FŽP apod.
2. Časopis je vydáván v tištěné podobě a současně je zveřejněna na internetových stránkách fakulty jeho elektronická verze.
3. V časopise jsou publikovány příspěvky, zaměřené na nejširší okruh otázek, týkajících se ekologie a tvorby a ochrany životního prostředí. Hlavními typy článků uveřejňovaných v časopise jsou:
 - a) původní vědecká pojednání, vycházející z vlastního výzkumu,
 - b) vědecké přehledové články (reviews),
 - c) souhrny disertačních a habilitačních prací a nejlepších bakalářských a diplomových prací obhájených na fakultě,
 - d) kronika, informace o významných konferencích, publikacích apod.
4. Publikování v časopis je určeno především akademickým pracovníkům FŽP a celé Univerzity J. E. Purkyně, přijímány jsou však i příspěvky ostatních odborníků z oblasti ekologie a ochrany životního prostředí a příspěvky pracovníků jiných environmentálně orientovaných pracovišť, včetně studentů.
5. Autor zodpovídá za původnost (originalitu) a odbornou i formální správnost příspěvku. V časopise nelze publikovat článek, který byl již publikován v jiném časopise, což autor stvrzuje, při předání příspěvku redakci, průvodním dopisem, který obsahuje prohlášení, že příspěvek je určen k publikaci v časopise *Studia Oecologica*. Dopis dále obsahuje jméno a kontaktní údaje hlavního autora, resp. autora zodpovědného za komunikaci s redakcí a dále návrh nejméně jednoho recenzenta příspěvku, který vyhovuje níže uvedeným kritériím. Předáním příspěvku redakci dává autor najevo, že je obeznámen s podmínkami publikování v časopise *Studia Oecologica* a vyjadřuje svůj souhlas se zveřejněním příspěvku způsobem specifikovaným v těchto pravidlech a zavazuje se k dodržování níže uvedených etických principů při publikování.
6. Autoři příspěvků jsou povinni dodržovat zásady pro vědeckou, uměleckou a další tvůrčí práci tak, jak jsou formulovány v etickém kodexu akademických pracovníků. V souvislosti s publikováním článků v časopise *Studia Oecologica* se jedná zejména o zásady objektivit, vyhýbání se jakékoliv formě plagiátu a vyhýbání se fragmentaci výsledků a dělení dílčích výsledků do více publikací.
7. Rukopisy autorů jsou přijímány referentem/kou pro ediční činnost FŽP v průběhu celého kalendářního roku na adresu redakce: Univerzita J. E. Purkyně, Fakulta životního prostředí, referent pro ediční činnost, Králova Výšina 3132/7, 400 96 Ústí nad Labem.
8. Textová část rukopisu je napsána v textovém editoru MS Word a odevzdává se zpravidla v elektronické podobě, včetně grafické dokumentace a obrazových příloh. Čistopis díla musí respektovat uvedené pokyny pro autory, zveřejněné na internetových stránkách fakulty v sekci „*Studia Oecologica*“ a v jednotlivých číslech časopisu.

9. Příspěvky jsou zveřejňovány v českém, slovenském, anglickém nebo německém jazyce. Příspěvky uveřejňovány v českém nebo slovenském jazyce, musí být současně doplněny anglickým nebo německým abstraktem.
10. Výběr příspěvků pro recenzní řízení provádí redakční rada časopisu, která si tak vyhrazuje právo odmítnout bez recenzního řízení příspěvky, které zjevně nevyhovují výše uvedeným zásadám nebo mají nevyhovující formální úroveň.
11. Původní vědecká pojednání a přehledné články jsou publikovány po nezávislém recenzním řízení. Příspěvky jsou posuzovány dvěma externími recenzenty, které navrhuje šéfredaktorem přidělený redaktor článku a schvaluje redakční rada časopisu. Externím recenzentem se rozumí recenzent, který není členem redakční rady časopisu a není pracovníkem stejného pracoviště jako autor či jeden ze spoluautorů příspěvku.
12. Na základě posudku recenzenta může redaktor článku vrátit příspěvek autorům k dopracování/přepřerování. Pokud recenzent nedoporučí vydání díla, rozhodne o dalším postupu redaktor příspěvku. Autor je povinen přihlédnout k připomínkám recenzenta nebo řádně zdůvodnit jejich nerespektování. Redakční rada rozhoduje v konečné instanci o přijetí/nepřijetí příspěvku k publikování.
13. Textovou a grafickou korekturu textu před tiskem provádí autor, který zodpovídá za správnost a úplnost předloženého textu.
14. Časopis se tiskne v nákladu 150 ks. Počet výtisků však může být upraven podle předpokládaných požadavků.
15. Distribuci a evidenci časopisu zajišťuje referent pro ediční činnost ve spolupráci s příslušnými katedrami a zajišťují předání následujících výtisků:
 - a) předání 20-ti povinných výtisků časopisu,
 - b) autor a spoluautoři příspěvku mají nárok na 1 výtisk,
 - c) děkan/ka obdrží 1 výtisk,
 - d) proděkan/ka pro vědu obdrží 1 výtisk,
 - e) členové redakční rady po 1 výtisku,
 - f) odd. edice rektorátu obdrží 1 výtisk,
 - g) pro reprezentaci fakulty 10 výtisků (uloženo na děkanátě fakulty),
 - h) knihovní fond 4 výtisky (z toho 2 ks pro pracoviště Most)
 - i) 10 výtisků univerzitní knihovně pro výměnu mezi školami a knihovnami,
 - j) 1 výtisk do archivu fakulty,
 - k) zbylá část nákladu je rozdělena mezi katedry fakulty pro reprezentaci a knihkupectví UJEP k volnému prodeji

PUBLISHING RULES OF THE STUDIA OECOLOGICA SCIENTIFIC JOURNAL

1. The *Studia Oecologica* Scientific Journal (hereinafter referred to as “Journal”) is published twice a year, generally in spring and autumn. It is possible to include more issues, dealing with specific topics, e.g. significant projects solved within the scope of the Faculty of Environment, during the year.
2. The Journal is published in a printed version; simultaneously it is available on the faculty’s websites.
3. The published papers focus on questions related to ecology and environmental conservation and protection. The major types of papers are following:
 - a) original scientific essays resulting from research work,
 - b) scientific overview articles (reviews),
 - c) summaries of post-gradual and inaugural dissertations as well as the best bachelor and master theses which were defended on the faculty,
 - d) chronicle, information on significant conferences, publications etc.
4. The publication in the Journal is destined in particular to academic workers of the Faculty of Environment as well as of other faculties of J. E. Purkyně University. Papers of other specialists from the ecologic and environmental protection area as well as environmentally oriented places of work, students included, are accepted, too.
5. The author answers for the originality, scientific and formal correctness of the paper. It is not possible to publish articles which have been already published in another journal; the author confirms this by the cover letter, which contains the information that the paper is destined to be published in the *Studia Oecologica* Scientific Journal. The letter also includes data on the author, who is responsible for communication with the Journal redaction, and suggestion of at least one reviewer, who corresponds to the criteria mentioned below. Paper handover shows that the author is acquainted with the publishing terms and he agrees with paper publication following these terms. The author must also observe the below mentioned ethical principles of publishing.
6. The authors are required to follow the principles of scientific, artistic and another creative work that are set in the ethics code of academic workers. These are especially principles of objectivity, plagiarism and result fragmentation avoidance and dividing the results into several publications.
7. The manuscripts are accepted by the Officer of the publishing activities of the Faculty of Environment during the whole calendar year. The editor’s office address is: J. E. Purkyně University, the Faculty of Environment, the Officer of the publishing activities, Králova Výšina 3132/7, 400 96 Ústí nad Labem.
8. The text part of the manuscript must be written in MS Word and it is usually handed over as an electronic file, graphical documentation and appendix of figures included. The clean copy must agree with the instructions mentioned on the faculty’s websites, in the “*Studia Oecologica*” section, and in particular Journal issues.
9. The papers are published in Czech, Slovak, English and German. Those which are published in Czech and Slovak language must contain English or German abstract.

10. Papers intended to reviewer proceedings are chosen by the Journal Editorial Council that reserves the right to refuse the papers, which do not correspond to the above mentioned principles or have an inappropriate formal level.
11. The original scientific essays and well-arranged articles are published after the independent reviewer proceedings. The papers are criticized by two external reviewers, who are suggested by the paper editor, named by the Journal General Editor, and who are agreed by the Journal Editorial Council. The external reviewer cannot be a member of the Journal Editorial Council and he cannot be an employee of the same workplace as the paper authors.
12. The paper can be returned to authors to complete or rewrite in terms of reviewer report. If the reviewer does not recommend the paper to be published, following steps will be proceeded by the editor. The author is allowed to take account of the reviewer suggestions or give an appropriate reason for their ignoring. The Journal Editorial Council makes the final decision on the paper acceptance/non-acceptance.
13. Text and graphical correction is provided by the author, who is responsible for the correctness and completeness of the submitted text.
14. The Journal is printed in the number of 150 copies. The number of copies can be arranged according to supposed demands.
15. The Journal distribution and evidence is provided by the Officer of the publishing activities in connection with appropriate university departments. They provide handover of following copies:
 - a) handover of 20 obligatory Journal copies,
 - b) the authors are eligible for 1 copy,
 - c) the Dean receives 1 copy,
 - d) the Sub-dean for Science and Research receives 1 copy,
 - e) each member of the Journal Editorial Council receives 1 copy,
 - f) each member of the Rectorial department of edition receives 1 copy,
 - g) ten copies will be left for the faculty representation (stored in the Dean's Office),
 - h) the Collection receives 4 copies (two copies are destined for Most workplace),
 - i) the university library receives 10 copies (destined for the exchange between universities and libraries),
 - j) one copy will be destined for the faculty archive,
 - k) the rest will be divided between members of individual faculty departments for presentability purposes and the university bookshop for free sale